

आजचे पंचांग
दिनांक : ७ सप्टेंबर २०२६ वार : सोमवार माह (अमावस्यांत) : श्रावण माह (पूर्णिमांत) : भाद्रपद ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : एकादशी तिथी (सायंकाळी ०५:०३ पर्यंत) त्यानंतर व्दशी तिथी नक्षत्र : पुनर्वसू नक्षत्र (सायंकाळी ०६:१३ पर्यंत) त्यानंतर पुष्य नक्षत्र योग : व्यातीपात योग (सकाळी ०६:४० पर्यंत) त्यानंतर वरीयान योग करण : बलवा करण (सायंकाळी ०५:०३ पर्यंत) त्यानंतर कोलव करण

सारांश वृत्त

आरोग्य विभागात अधिकाऱ्यांचे दरवर्षी वस्तुनिष्ठ गुणांकन तीन वर्षांच्या कामगिरीवर श्रेणी ; गुणवत्ताधारक अधिकाऱ्यांना पुढील जबाबदाऱ्यांत प्राधान्य

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र** मुंबई : प्रतिनिधी सा व ं ज ण ि क आरोग्य विभागात कामगिरीवर आधारित प्रशासकीय कार्यसंस्कृती रु ज ि व ण या ि सा ं ठ ि आरोग्यमंत्री प्रकाश आंबिटकर यांनी महत्त्वपूर्ण निर्णय घेतला आहे. जिल्हा शल्यचिकित्सक आणि जिल्हा आरोग्य अधिकारी संवर्गातील अधिकाऱ्यांचे दरवर्षी वस्तुनिष्ठ पद्धतीने गुणांकन करण्यात येणार आहे. मागील तीन वर्षांतील कामगिरीच्या आधारे अधिकाऱ्यांची श्रेणी निश्चित करून त्याचा उपयोग जबाबदाऱ्यांचे वाटप, पुढील तीन वर्षांचे कार्यनियोजन आणि भविष्यातील नियुक्त्यांसाठी केला जाणार आहे.

या निर्णयामुळे केवळ सेवाज्येष्ठतेपेक्षा प्रत्यक्ष कामगिरी, नेतृत्वक्षमता, रुग्णसेवा, आर्थिक शिस्त, मनुष्यबळ व्यवस्थापन आणि आरोग्य योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी यांना महत्त्व मिळणार आहे. उत्कृष्ट काम करणाऱ्या अधिकाऱ्यांना त्यांच्या क्षमतेनुसार पुढील संधी देण्याचा मार्गही मोकळा होणार आहे.

तीन वर्षांचे ‘रिपोर्ट कार्ड’ ३१ मार्च २०२६ रोजी किमान तीन वर्षांची सेवा पूर्ण केलेल्या अधिकाऱ्याच्या सन २०२३-२४, २०२४-२५ आणि २०२५-२६ या कालावधीतील कामगिरीचे १०० गुणामध्ये मूल्यांकन केले जाणार आहे. त्यानुसार अ, ब, क आणि ड अशा चार श्रेणी निश्चित केल्या जातील. ही प्रक्रिया दरवर्षी राबविण्यात येणार आहे. रु ा ण स े वा ा, आरोग्य योजनांची अंमलबजावणी, प्रशासन, डिजिटल कामकाज आणि मनुष्यबळ व य व र थ ा प न ा स ह जिल्ह्याच्या आरोग्य व्यवस्थेवर प्रत्यक्ष परिणाम करणाऱ्या ११ निकषांवर अधिकाऱ्यांचे मूल्यांकन केले जाणार आहे.

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

देशविरोधी’ पुस्तके म्हणजे गुन्ह्या नव्हे; उच्च न्यायालयाचा निर्णय गृह विभागाला आरसा दाखवणारा

केवळ पुस्तकांच्या शीर्षकावरून पीएसएची कारवाई अमान्य; व्यक्तीच्या प्रत्यक्ष कृतीतून धोका सिद्ध करण्याचे न्यायालयाचे स्पष्ट निर्देश

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र** श्रीनगर : प्रतिनिधी

एखाद्या व्यक्तीकडे ‘देशविरोधी’ किंवा आक्षेपाई आशयाची पुस्तके सापडली म्हणून त्याला थेट समाजविघातक ठरवता येणार नाही, असा स्पष्ट निर्वाळा जम्मू-काश्मीर आणि लडाख उच्च न्यायालयाने दिला आहे. सार्वजनिक सुरक्षा कायद्यांतर्गत (पीएसए) एका शैक्षणिक विड्माला करण्यात आलेली प्रतिबंधात्मक नजरकैद रद्द करताना न्यायालयाने प्रशासनाच्या कारवाईवर गंभीर प्रश्न उपस्थित केले. केवळ पुस्तकांची शीर्षके

किंवा ती पुस्तके जवळ बाळगणे हा प्रतिबंधात्मक नजरकैदेचा पुरेसा आधार ठरू शकत नाही, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

हा निर्णय केवळ एका व्यक्तीच्या स्वातंत्र्यापुरता मर्यादित नसून, कठोर सुरक्षा कायद्यांचा वापर करताना प्रशासनाने किती सावध आणि कायदेशीर चौकटीत राहणे आवश्यक आहे, याचा महत्त्वपूर्ण धडा देणारा आहे. विशेषतः गृह विभागाच्या अखत्यारितील यंत्रणांकडून एखाद्या व्यक्तीच्या विचारसरणीचा किंवा साहित्यिक निवडीचा अर्थ थेट ‘धोका’ असा काढला जात असेल,

तर न्यायालयाने हा निर्णय त्या दृष्टिकोनाला मोठा धक्का मानला जात आहे.

न्यायालयाने पुस्तक जवळ असणे आणि विध्वंसक कृती करणे या दोन पूर्णपणे वेगळ्या बाबी आहेत, हे अधोरेखित केले. पीएसएसएखी प्रतिबंधात्मक नजरकैद ही गुन्ह्याची शिक्षा नसून भविष्यातील संभाव्य धोख्याला रोखण्यासाठीची असाधारण उपाययोजना आहे. त्यामुळे अशी कारवाई करताना संबंधित व्यक्तीच्या प्रत्यक्ष वर्तनातून सार्वजनिक सुव्यवस्था किंवा सुरक्षेला धोका निर्माण होण्याची

ठोस कारणे प्रशासनाने दाखवणे आवश्यक आहे.

या प्रकरणात संबंधित शैक्षणिक व्यक्तीने कोणतीही ठोस विध्वंसक किंवा राष्ट्रविरोधी कृती केल्याचे पुरावे नजरकैदेच्या आदेशात स्पष्टपणे नमूद नसल्याचे न्यायालयाच्या निदर्शनास आले. केवळ काही पुस्तकांची शीर्षके किंवा त्यांचा ताबा यावरून पीएसए लावणे कायदेशीर कसोटीवर टिकू शकत नाही, असा न्यायालयाचा निष्कर्ष ठरला.

गृह विभागासाठी हा निर्णय धोख्याची घंटा आहे. सुरक्षा आणि

सार्वजनिक सुव्यवस्था राखणे ही सरकारची जबाबदारी असली, तरी त्या नावाखाली विचार, साहित्य आणि बौद्धिक मतभिन्नतेवर कारवाई करण्याची मुभा प्रशासनाला मिळत नाही. संशय आणि पुरावा, विचार आणि कृती, पुस्तक आणि गुन्ह्यांच्यातील सीमारेषा पुन्सली गेली तर कायद्याच्या राज्यालाच धोका निर्माण होऊ शकतो.

देशाच्या सुरक्षेला वास्तविक धोका निर्माण करणाऱ्या कृत्यांवर कठोर कारवाई झालीच पाहिजे. मात्र, एखादे पुस्तक वाचणे, जवळ ठेवणे किंवा त्याचे शीर्षक प्रशासनाला न

पटणे याला गुन्ह्याची जागा देणे हा लोकशाहीतील धोकादायक उतार ठरू शकतो.

उच्च न्यायालयाचा हा निर्णय त्यामुळे गृह विभागासाठी केवळ एका नजरकैदेचा पराभव नाही; तर सुरक्षा कायद्यांचा वापर करताना गुन्ह्यांच्यातील सीमारेषा पुन्सली गेली तर कायद्याच्या राज्यालाच न्यायालयाचा स्पष्ट इशारा आहे. प्रशासनाचे या निर्णयातून धडा घेतला नाही, तर पुढील काळात अशा कारवायांची न्यायालयीन छाननी अधिक तीव्र होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

आरक्षणाच्या कात्रीत महाराष्ट्र; सरकारचे सामाजिक सलोख्याचे राजकारण कुठे चुकले?

मराठा, ओबीसी, धनगर-बंजारा आणि एसटी मागण्यांचा संघर्ष तीव्र; धार्मिक-राजकीय धुवीकरणाच्या छायेत सामाजिक न्यायाचा प्रश्न अधिकच पेटला

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र** बीड/जालना : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र आज आरक्षणाच्या प्रश्नावर अक्षरशः उकळत आहे. एका बाजूला मराठा समाजाला ओबीसी प्रवर्गातून आरक्षणाची मागणी, दुसऱ्या बाजूला ओबीसी समाजाचा मूळ कोटा वाचवण्यासाठी सुरू झालेले आंदोलन, तर धनगर आणि बंजारा समाजाकडून अनुसूचित जमातीच्या आरक्षणाची मागणी या परस्परविरोधी मागण्यांनी राज्य सरकारसमोर अभूतपूर्व पेच निर्माण केला आहे. प्रश्न केवळ आरक्षणाचा राहिलेला नाही; तो आता सामाजिक विश्वास, राजकीय प्रतिनिधित्व आणि सत्तेच्या निर्णयक्षमतेची कसोटी बनला आहे.

जालन्यातील अंतरवाली सराटी पुन्हा एकदा आरक्षणाच्या आंदोलनाचे केंद्र बनले आहे. मनोज जरांगे पाटील यांनी मराठा आरक्षणासाठी आमरण उपोषण सुरू केले असून, सरकारला ११ सप्टेंबरची अंतिम मुदत दिली आहे. त्याच ठिकाणी ओबीसी आरक्षण

बचाव समितीचे अॅड. मंगेश ससाणे, विठ्ठल तळेकर, बाबा बटुळे यांच्यासह ओबीसी समाजानेही उपोषण सुरू केले आहे. एका गावात दोन समाजांचे दोन आंदोलनांचे चित्र उभे राहणे ही केवळ योगायोगाची बाब नाही; सरकारच्या आरक्षण धोरणातील विसंगतीचे ते जिवंत चित्र आहे.

पोलिसांनी ओबीसी आंदोलकांना उपोषण दुसरीकडे हलवण्याच्या सूचना दिल्याने काही काळ तणाव निर्माण झाला. म्हणजेच आरक्षणाचा प्रश्न आता प्रशासनाच्या कायदा-सुव्यवस्थेच्या चौकटीतही पोहोचला आहे. सरकारने वेळेचे तोडगा न काढल्यास सामाजिक संघर्ष आणखी तीव्र होण्याची भीती व्यक्त होत आहे.

मुळात या परिस्थितीपर्यंत महाराष्ट्र पोहोचला कसा? सरकारने सामाजिक न्यायाच्या प्रश्नांकडे दीर्घकालीन धोरण म्हणून पाहण्याऐवजी प्रत्येक आंदोलनानंतर तात्पुरती मलमपट्टी हा प्रश्न आता विचारावा लागणार

आहे. निवडणुका जवळ आल्या की धार्मिक, सांस्कृतिक आणि भावनिक मुद्द्यांना राजकीय महत्त्व मिळते; मात्र त्याच वेळी शिक्षण, रोजगार, आर्थिक मागासलेपणा आणि आरक्षणाच्या हक्कांसारखे मूलभूत प्रश्न अधिकाधिक स्पोटक होत गेले, तर त्याची राजकीय जबाबदारी कोणाची?

धर्माच्या नावावर समाजाचे भावनिक धुवीकरण करणे राजकीयदृष्ट्या सोपे असते; पण आरक्षणाच्या नावावर एक समाज दुसऱ्याच्या विरोधात उभा राहिल्यावर सामाजिक सलोखा टिकवणे अत्यंत कठीण असते. त्यामुळे सरकारने धार्मिक किंवा भावनिक राजकारणापेक्षा सामाजिक न्याय, रोजगार आणि समान संधी यांना केंद्रस्थानी ठेवले असते तर आजचा संघर्ष इतका टोकाला गेला असता का, हा सवाल अनुत्तरित राहतो.

आरक्षणाच्या प्रश्नाला घटनात्मक मर्यादाही आहेत. सर्वोच्च न्यायालयाच्या इंद्रा साहनी निकालातील ५० टक्के मर्यादा, त्यातील अपवाद आणि त्यानंतरची न्यायालयीन प्रक्रिया यामुळे

कोणत्याही नव्या आरक्षणाचा मार्ग सरळ नाही. स्वतंत्र आरक्षण दिल्यास न्यायालयीन कसोटी, तर विद्यमान ओबीसी किंवा एसटी प्रवर्गात नव्या समाजाचा समावेश केल्यास संबंधित समाजांचा विरोधअशा दुहेरी कात्रीत सरकार अडकले आहे. यातच मंत्री छगन भुजबळ यांनी सुरुवातीच्या सावध भूमिकेनंतर आता ओबीसींच्या हक्कांसाठी रस्त्यावर उतरण्याचा इशारा दिला आहे. ओबीसींवर अन्याय झाल्यास आम्हालाही रस्त्यावर उतरावे लागेल, ही त्यांची भूमिका सरकारसाठी आणखी एक राजकीय आव्हान ठरू शकते.

दुसरीकडे आमदार गोपीचंद पडळकर यांनी मूळ कुणबी-मराठा समाजाला विरोध नसल्याचे सांगत कथित बोगस कुणबी प्रमाणपत्रांविरोधात भूमिका घेतली आहे. तसेच एसटी आरक्षणासाठी लढा उभारण्याचे संकेत त्यांनी दिले आहेत. त्यामुळे आरक्षणाचा संघर्ष आता एका समाजापुरता मर्यादित राहिलेला नाही.

महावितरणचे कर्ज सरकारच्या माथी; जनतेच्या तिजोरीवर ४५,६९४ कोटींचा भार कंपनीला दिलासा, पण राज्याच्या तिजोरीवर दीर्घकालीन बोजा; शेतकऱ्यांच्या थकबाकीचाही गुंता कायम

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र** मुंबई : प्रतिनिधी

एकीकडे राज्याच्या तिजोरीवर आधीच विविध योजनांचा आणि अनुदानांचा आर्थिक ताण असताना आता महावितरणच्या तब्बल ३२ हजार ६७९ कोटी रुपयांच्या कर्जाचा भार राज्य सरकारने आपल्या अंगावर घेतला आहे. या कर्जाची मुद्दल आणि त्यावरील व्याज सरकारच फेडणार असल्याने भविष्यात

राज्याच्या तिजोरीवर सुमारे ४५ हजार ६९४ कोटी रुपयांचा भार पडण्याची शक्यता आहे. महावितरणला आर्थिक दिलासा देणारा हा निर्णय असला, तरी त्याची किंमत अखेरीस सरकारी तिजोरीलाच मोजावी लागणार आहे.

ऊर्जा विभागाने २१ ऑगस्ट रोजी जारी केलेल्या शुद्धीपत्रकाडे यापूर्वीच्या निर्णयात बदल केला आहे. महावितरणच्या कर्जासाठी

१५ वर्षांच्या मुदतीचे सरकारी रोखे काढण्याऐवजी आता हे कर्ज थेट राज्य सरकारकडे हस्तांतरित केले जाणार आहे. विविध वित्तीय संस्थांना कर्जाची परतफेड सरकार करणार आहे.

या निर्णयामुळे महावितरणची शासन हमी आणि कर्जासाठी ठेवलेले तारण मुक्त होणार असून, उच्चदाद वीज ग्राहकांकडून मिळणाऱ्या

तारणाचा बोजाही कमी होणार आहे. त्यामुळे कंपनीचा ताळेबंद सुधारण्यास आणि भविष्यातील कर्जउभारणीची क्षमता वाढण्यास मदत होऊ शकते.

मात्र, महावितरणचा कर्जबोजा कमी करताना तो राज्याच्या तिजोरीवर टाकण्याचा निर्णय किनपत शान्भवत आहे, हा मूळ प्रश्न आहे. सरकारला हे कर्ज २०३६-३७ पर्यंत फेडावे लागणार आहे. त्यात व्याजाचा

मोठा हिस्सा असल्याने आगामी अनेक वर्षे या निर्णयाचा आर्थिक परिणाम राज्याच्या बजेटवर जाणवणार आहे.

विशेष म्हणजे, सरकार महावितरणचे जेवढे कर्ज स्वीकारणार आहे, तेवढ्याच शेतकऱ्यांच्या थकबाकी राज्य सरकारच्या खात्यात जमा करण्याची तरतूद या पुनर्रचनेशी जोडण्यात आली आहे. त्यामुळे

महावितरणचे कर्ज, शेतकऱ्यांची थकबाकी आणि सरकारी वित्तीय जबाबदारी यांचा गुंता अधिकच वाढला आहे.

महावितरणला आर्थिकदृष्ट्या उभे करण्यासाठी सरकारने दीर्घकालीन उपाययोजना करणे गरजेचे आहे. अन्यथा आज कंपनीचा ताळेबंद हलका झाला, तरी उद्या राज्याच्या तिजोरीचा ताळेबंद आणखी जड होण्याचा धोका आहे.

एमपीएससीवरील विश्वासच उडाला’; राहुल गांधींचा भाजप सरकारवर थेट हल्लाबोल

विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाला पाठिंबा; पेपरफुटी, रखडलेल्या भरतीसह शिक्षण व्यवस्थेतील कथित गैरप्रकारांवर सरकारला घेरले

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र** नवी दिल्ली : प्रतिनिधी महाराष्ट्रातील स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या (एमपीएससी) कथित कार्यपद्धतीवरून भाजप सरकारवर जोरदार हल्लाबोल केला आहे. एमपीएससीसारख्या घटनात्मक संस्थेची स्वायत्तता आणि विश्वासाहून सरकारच्या हस्तक्षेपामुळे धोक्यात आल्याचा गंभीर आरोप राहुल गांधी यांनी केला. विद्यार्थ्यांचा संघर्ष केवळ

एखाद्या परीक्षा किंवा भरतीपुरता मर्यादित नसून, त्यांचा संपूर्ण व्यवस्थेवरील विश्वास डळमळीत झाल्याचे त्यांनी म्हटले आहे.

राहुल गांधी यांनी सोशल मीडिया पोस्ट्‌मध्ये महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांकडे लक्ष वेधले. राज्यातील हजारो विद्यार्थी शांततापूर्ण पद्धतीने रस्त्यावर उतरले असून, त्यांच्या मागण्यांकडे सरकारने गांभीर्याने पाहण्याची गरज असल्याचे त्यांनी नमूद केले. विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याशी संबंधित परीक्षा आणि भरती प्रक्रिया पारदर्शक, निष्पक्ष आणि विश्वासाहून असणे आवश्यक असल्याचेही

त्यांनी स्पष्ट केले.

एमपीएससीच्या विश्वासाहूनचा मुद्दा उपस्थित करत राहुल गांधी यांनी भाजप सरकारवर गंभीर आरोप केले. घटनात्मक संस्थेवर कब्जा करून तिची विश्वासाहूनता उद्ध्वस्त केल्याचा आरोप त्यांनी केला. मात्र, हा आरोप राहुल गांधी यांचा राजकीय दावा असून, त्याबाबत संबंधित सरकार किंवा आयोगाची भूमिका स्वतंत्रपणे महत्त्वाची ठरते.

राहुल गांधी यांनी केवळ एमपीएससीपुरताच विषय मर्यादित न ठेवता विद्यार्थ्यांसमोरील विविध प्रश्नांचा उल्लेख केला. पेपरफुटीचे

आरोप, रखडलेल्या भरती प्रक्रिया, शिक्षणाचा वाढता खर्च, वसतिगृहांमधील कथित अमानवीय परिस्थिती, निकृष्ट दर्जाचे अन्न आणि डीबीटी व्यवस्थेतील कथित गैरप्रकार यांमुळे विद्यार्थ्यांमध्ये असंतोष निर्माण झाल्याचे त्यांनी म्हटले.

स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी परीक्षा म्हणजे केवळ एक प्रश्नपत्रिका नसते. अनेक वर्षांची मेहनत, आर्थिक गुंतवणूक आणि करिअरची स्वप्ने त्यामागे असतात. त्यामुळे परीक्षा किंवा भरती प्रक्रियेबाबत संशय निर्माण झाला, तर त्याचा थेट

परिणाम विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेवर आणि भविष्यातील नियोजनावर होतो. या पार्श्वभूमीवर आयोगाच्या कामकाजातील पारदर्शकता आणि प्रक्रियेवरील विश्वास महत्त्वाचा ठरेल. राहुल गांधी यांनी अधोरेखित केले.

आपल्या यशस्वी भविष्यासाठी विद्यार्थ्यांची प्रत्येक मागणी रास्त आहे. सरकारने त्यांचा आवाज ऐकावा, असे आवाहन राहुल गांधी यांनी केले. विद्यार्थ्यांच्या मागण्यांवर तातडीने कार्यवाही न झाल्यास न्याय मिळेपर्यंत त्यांचा आवाज अधिक बुलंद होत राहील, असा इशाराही त्यांनी दिला.

दरम्यान, राहुल गांधी यांच्या या भूमिकेमुळे महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाला राजकीय रंग मिळण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. शिक्षण, रोजगार आणि सरकारी भरती प्रक्रियेतील कथित अनियमिततेचे प्रश्न आता केवळ विद्यार्थी संघटनांच्या आंदोलनापुरते मर्यादित राहिले नसून, सरकारच्या कारभारावरही थेट प्रश्न उपस्थित करणारे ठरत आहेत.

एम पी एस सी स ा र ख य ा घटनात्मक संस्थेवरील विश्वास कायम ठेवण्यासाठी परीक्षा प्रक्रिया पारदर्शक ठेवणे, भरती वेळेत पूर्ण करणे, विद्यार्थ्यांच्या

तक्रारींचे निराकरण करणे आणि कोणत्याही गैरप्रकाराला आळा घालणे ही सरकार तसेच आयोगाची जबाबदारी आहे. त्यामुळे राहुल गांधींच्या आरोपांवर सरकार आणि एमपीएससीकडून काय स्पष्टीकरण दिले जाते, याकडे आता विद्यार्थ्यांसह राज्याचे लक्ष लागले आहे.

विद्यार्थ्यांच्या भवितव्याशी संबंधित प्रश्नावर राजकीय आरोप-प्रत्यारोपांपलीकडे जाऊन सरकारने ठोस निर्णय घ्यावा, अशी अपेक्षा व्यक्त होत असून, आगामी काळात विद्यार्थ्यांचे आंदोलन कोणते वळण घेते, हे महत्त्वाचे ठरणार आहे.

भंत्र्याच्या राजीनाम्यासाठी दबाव
पुणे : नाशिकमध्ये आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या विविध मागण्यांसाठी गेल्या १४ दिवसांपासून आंदोलन सुरू आहे. विद्यार्थ्यांचे अन्नत्याग आंदोलन शुक्रवारी मागे घेण्यात आले. मात्र आंदोलन कायम आहे. विद्यार्थ्यांनी हा प्रश्न आदिवासी विकास मंत्र्यांनी जाणीवपूर्वक चिघळवल्याचा आरोप केला आहे. काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांची या विद्यार्थ्यांनी भेट घेत त्यांना पाठींबा दिला. शिवसेना नेते आदित्य ठाकरे यांच्यासह काँग्रेस जनात पार्टीनेही या आंदोलनाला पाठिंबा जाहीर केला आहे.

■आरएनआय : MAHMAR/2021/85884

सोमवार, दि. ७ सप्टेंबर २०२६

वर्ष - १ अंक - ३४० पाने - ४

पुणे/पिंपरी-चिंचवड

संपादकीय

दिमागी नक्षल'चा शिक्षा आणि सत्तेची भाषा! शिक्षक दिनी विद्यार्थ्यांना विचार शिकवायचा की शिक्ले मारायचे?

शिक्षक दिन. देशातील प्रतिष्ठित श्रीराम कॉलेज ऑफ कॉमर्सच्या शताब्दी सोहळ्याचे व्यासपीठ. समोर देशाचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी. अशा प्रसंगी अपेक्षा असते ती शिक्षण, संशोधन, रोजगार, विद्यार्थ्यांची स्वप्ने, देशाची अर्थव्यवस्था आणि नव्या पिढीसमोरील आव्हाने यावर गंभीर, विधायक आणि दिशादर्शक संवादाची. मात्र, सत्तेच्या राजकारणाची सावली प्रत्येक व्यासपीठावर पडू लागली की शिक्षणाचे मंदिरही त्यातून सुटत नाही, हे पुन्हा एकदा जाणवले.

पंतप्रधानांनी तरुणांशी त्यांच्या भाषेत संवाद साधण्याचा प्रयत्न केला. पण त्याच संवादात ‘दिमागी नक्षल’ हा शब्दप्रयोग आला आणि चर्चेचा केंद्रबिंदू शिक्षणापासून राजकारणाकडे सरकला. तरुणांच्या भाषेत बोलायचे आणि त्याच वेळी वेगळा विचार करणाऱ्यांना एका धोकादायक शिक्क्याखाली ढकलायचेहीच का नव्या भारतातील वैचारिक संवादाची नवी पद्धत?

‘नक्षल’ हा शब्द साधा राजकीय टोमणा नाही. त्यामागे हिंसाचार, सशस्त्र संघर्ष आणि गंभीर सुरक्षाविषयक इतिहास आहे. त्यामुळे त्याला ‘दिमागी’ अशी जोड देऊन वैचारिक असहमती, विरोध किंवा सत्तेवर प्रश्न उपस्थित करणाऱ्यांना उद्देशले जात असेल, तर त्याचा अर्थ गंभीर ठरतो. कारण लोकशाहीत विचारांशी लढायचे असते; विचार करणाऱ्या माणसाला संशयाच्या कठड्यात उभे करायचे नसते.

या वक्तव्यावर कॉंग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे यांच्यासह विरोधकांनी आक्षेप घेतला. कोक्रोच जनता पक्षाचे सौख दास आणि आशुतोष रांका यांनीही विरोध व्यक्त केला. विरोधकांचा निषेध हा राजकारणाचा नेहमीचा भाग आहे. पण त्यापलीकडे एक मूलभूत प्रश्न उभा राहतोसत्तेची भाषा नेमकी किती व्यापक असावी?

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना विचार करायला शिकवायचे की कोणता विचार ‘देशहिताचा’ आणि कोणता ‘दिमागी नक्षल’ हे सत्तेने ठरवायचे? प्रश्न विचारणारी तरुण पिढी ही लोकशाहीची ताकद असते. तिच्या प्रश्नांना उत्तरे देण्याऐवजी प्रश्न विचारणाऱ्यालाच लेबल लावण्याची सवय लागली, तर विद्यापीठांमध्ये मुक्त चर्चा कशी टिकणार?

शिक्षक दिनाचा खरा अर्थ केवळ शिक्षकांचा सत्कार, पुष्पहार किंवा भाषणे एवढाच नाही. शिक्षणाचा गाभा म्हणजे विचारस्वातंत्र्य. शिक्षक विद्यार्थ्याला तयार निष्कर्ष पाठ करून घेत नाही; तो त्याला प्रश्न विचारण्याची, तर्क करण्याची, पुरावे तपासण्याची आणि स्वतःचा निष्कर्ष काढण्याची क्षमता देतो.

म्हणूनच तरुणांनी सरकारचे कौतुक करावे, अशी अपेक्षा असण्यापेक्षा त्यांनी सरकारला निर्भयपणे प्रश्न विचारावेत, हीच लोकशाहीची खरी कसोटी आहे. सत्तेवर टीका करणे म्हणजे देशविरोध नव्हे. धोरणावर प्रश्न उपस्थित करणे म्हणजे व्यवस्था उद्ध्वस्त करण्याचा कट नव्हे. आणि असहमती म्हणजे हिंसक विचारसरणीचे समर्थन, असा सरधोपट निष्कर्ष तर अजिबातच नव्हे.

श्रीराम कॉलेजच्या शंभर वर्षांच्या शैक्षणिक परंपरेच्या सोहळ्यात शिक्षण, ज्ञान, संशोधन आणि विद्यार्थ्यांच्या भविष्यापेक्षा एखादा राजकीय शब्द अधिक चर्चेत येत असेल, तर त्याकडे केवळ राजकीय वाद म्हणून पाहून चालणार नाही. तो आपल्या सार्वजनिक संवादाच्या दर्जाबाबतचा गंभीर इशारा आहे.

नव्या पिढीची भाषा बोलणे म्हणजे तिच्या स्लॅंगमध्ये बोलणे नव्हे; तिच्या प्रश्नांना सामोरे जाणे होय. तरुणांना प्रभावित करण्यासाठी त्यांच्या भाषेतील शब्द वापरणे सोपे आहे; पण त्यांच्या कठीण प्रश्नांना संयमाने उत्तरे देणे हे नेतृत्वाचे खरे कौशल्य आहे. लोकशाहीत सत्ता बदलत राहते; पण संस्थांची मूल्ये टिकली पाहिजेत. आज एखाद्या विचाराला ‘दिमागी नक्षल’ म्हणणे सोपे असेल, उद्या दुसरी सत्ता त्याच पद्धतीने वेगळ्या विचाराला दुसरा शिक्का मारू शकते. अशा शिक्क्यांची साखळी वाढत गेली तर शेवटी उरतो तो विचारांचा पराभव. शिक्षक दिनी विद्यार्थ्यांना जर एक धडा द्यायचा असेल, तर तो ‘कोणावर विश्वास ठेवायचा’ यापेक्षा ‘कशावर विश्वास ठेवायचा’ हा असला पाहिजे. व्यक्तीपेक्षा विचार, घोषणेपेक्षा तथ्य आणि सत्तेपेक्षा संविधान ही लोकशाहीची खरी शिस्त आहे. देशाचे भविष्य ‘दिमागी नक्षल’ शोधण्यात नाही. ते स्वतंत्रपणे विचार करणाऱ्या, निर्भयपणे प्रश्न विचारणाऱ्या आणि सत्याचा शोध घेणाऱ्या नागरिकांच्या निर्मितीत आहे.

शिक्षणाच्या व्यासपीठावर शिक्ले नकोत; प्रश्न हवेत. भीती नको; विचार हवा.

मौन नको; संवाद हवा.

कारण मजबूत लोकशाहीला आज्ञाधारक डोकी नव्हे, तर स्वतंत्र विचार करणारी मने लागतात.

महावितरणच्या यंत्रणेला धक्का! २२० केव्ही उपकेंद्रात स्फोटानंतर भीषण आग; पिंपरी-चिंचवडचा मोठा भाग अंधारात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड । प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवडमध्ये रविवारी दुपारी वीजपुरवठ्याच्या यंत्रणेला मोठा धक्का बसला. महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कंपनीच्या २२० किलोव्होल्ट क्षमतेच्या उपकेंद्रात स्फोट होऊन त्यानंतर भीषण आग लागली. या दुर्घटनेमुळे शहरातील मोठ्या भागातील वीजपुरवठा विस्कळीत झाला. सुदैवाने आगीवर नियंत्रण मिळवण्यात अग्निशमन दलाला यश आले.

ही घटना रविवारी दुपारी सुमारे १२ वाजून २५ मिनिटांनी घडली. उपकेंद्रातील विद्युत प्रवाह मोजणाऱ्या रेहित्रामध्ये आणि विद्युत विभाजकामध्ये स्फोट झाल्याची प्राथमिक माहिती आहे. स्फोटानंतर मोठ्या प्रमाणात ज्वाळा आणि धुराचे लोट परिसरात पसरले. त्यामुळे नागरिकांमध्ये काही काळ भीतीचे वातावरण निर्माण झाले.

घटनेची माहिती मिळताच पिंपरी-चिंचवड अग्निशमन दलाने अनेक बंब घटनास्थळी पाठवले. जवानांनी तातडीने आग नियंत्रणात आणण्यासाठी प्रयत्न सुरू केले आणि काही काळाच्या अथक प्रयत्नांनंतर आग आटोक्यात आणण्यात आली.

मात्र आग विझल्यानंतरही शहरवासीयांच्या अडचणी संपल्या नाहीत. उपकेंद्रातील दुर्घटनेचा परिणाम २२ किलोव्होल्ट क्षमतेच्या अनेक उच्चदाब वाहिन्यांवर झाला. या वाहिन्यांमार्फत महावितरणला वीजपुरवठा केला जात असल्याने पिंपरी-चिंचवडच्या मोठ्या भागातील वीजपुरवठा खंडित झाला.

प्राधिकरण, रावेत, कालेवाडी, वाकड, पिंपळे गुरव, पिंपळे निलख, सांगवी, पुनावळे आणि ताधवडे या परिसरांना वीजपुरवठ्याचा फटका बसला. महापारेषण आणि महावितरणच्या

अधिकार्यांनी वीजपुरवठा पूर्ववत करण्यासाठी युद्धपातळीवर काम सुरू केले आहे. आगीमुळे बाधित झालेला उपकेंद्राचा भाग स्वतंत्र करून उर्वरित यंत्रणा सुरू करण्याचे प्रयत्न करण्यात येत आहेत.

मात्र शहराच्या वाढत्या औद्योगिक आणि निवासी विस्ताराच्या पार्श्वभूमीवर एवढ्या मोठ्या प्रमाणातील वीज यंत्रणा एका दुर्घटनेमुळे ठप्प होणे ही गंभीर बाब आहे. उपकेंद्रातील स्फोटाचे नेमके कारण, उपकरणांची स्थिती आणि देखभालीची पातळी याबाबत सखोल तपास होणे आवश्यक आहे. कारण काही तासांचा वीजखंडित कालावधी नागरिकांसाठी गैरसोयीचा असतो; पण अशा संवेदनशील पायाभूत सुविधांतील बिघाड वारंवार होऊ लागल्यास त्याचा परिणाम संपूर्ण शहराच्या दैनंदिन आणि औद्योगिक जीवनावर होऊ शकतो.

सभा बंद दाराआड का? विरोधकांच्या दबावानंतर महापालिका सभेचे थेट प्रक्षेपण पुन्हा सुरू; पारदर्शकतेच्या दाव्याची आता खरी परीक्षा!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी - चिंचवड

महापालिकेच्या सर्वसाधारण सभेचे थेट प्रक्षेपण अचानक बंद करण्याच्या निर्णयावरून निर्माण झालेला वाद अखेर पुन्हा एकदा महापालिका प्रशासनाच्या पारदर्शकतेचा मुद्दा ऐरणीवर घेऊन आला आहे.

नागरिकांच्या करातून चालणाऱ्या महापालिकेच्या सभागृहातील कामकाज नागरिकांपासून दूर ठेवण्याचा निर्णय का घेण्यात आला, याबाबत विरोधकांनी सत्ताधारी भाजवलाला लक्ष्य केले होते. या निर्णयाविरोधात न्यायालयात जाण्याचा इशाराही देण्यात आला होता.

महापालिकेच्या सर्वसाधारण सभेत शहरातील कोट्यवधी रुपयांचे प्रस्ताव, विकासकामे, निविदा, विविध योजनांवरील निर्णय आणि नागरिकांच्या प्रश्नावर चर्चा होते. अशा सभेचे थेट प्रक्षेपण बंद झाल्याने नागरिकांना आपल्या प्रतिनिधींचे प्रत्यक्ष कामकाज पाहण्याचा अधिकारच मर्यादित झाल्याचा आरोप विरोधकांकडून करण्यात आला.

विशेष म्हणजे, महापालिका निवडणुका आणि सत्ताकारणाच्या

अशा निर्णयांकडे अधिक संशयाने पाहिले जाते. सभागृहात नेमकी कोणती चर्चा होते, कोणता प्रस्ताव कसा मंजूर होतो आणि सत्ताधारी व विरोधक कोणती भूमिका घेतात, याची माहिती नागरिकांना मिळणे ही लोकशाहीतील पारदर्शकतेची मूलभूत बाब आहे.

अखेर २ सप्टेंबर २०२६ रोजी झालेल्या सर्वसाधारण सभेपासून थेट प्रक्षेपण पुन्हा सुरू करण्यात आले. त्यामुळे नागरिकांना महापालिका सभागृहातील कामकाज घरबसल्या पाहण्याची सुविधा पुन्हा उपलब्ध झाली आहे.

तळेगावात भररस्त्यात कोयता नाचवत खंडणीखोरी; माझ्यावर मर्डरची केस पडली तरी फरक पडत नाही म्हणत दहशत माजवणारे दोघे जेरबंद!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
तळेगाव दामाडे / पिंपरी-चिंचवड:

रस्त्यावर भरधाव जाणारी कार अवजून चालकाला मारहाण, डोक्यात दगड घालून जबरदस्तीने खंडणी उकळणे आणि भररस्त्यात कोयता हवेत फिरवून माझ्यावर मर्डरची केस पडली तरी फरक पडत नाही अशी दर्पोक्ती करत दहशत माजवणार्या दोघा गुंडांना पोलिसांनी बेड्या ठोकल्या आहेत. तळेगाव दामाडे येथील इंद्रायणी

हॉटेलसमोर ही थराक घटना घडली. काय आहे संपूर्ण घटना?

फिर्यादी संतोष लक्ष्मण शेंडगे (वय ४०, रा. विखलसे, कामशेत) हे आपल्या मारुती स्विफ्ट कारने (चक १४ अथ ३३१०) जात असताना आरोपींनी त्यांची गाडी अडवली. आरोपींनी र्वतःच्या आर्थिक फायद्यासाठी संतोष शेंडगे यांच्याकडील १,००० रुपयांची रोकड जबरदस्तीने

घेतली. एवढ्यावरच न थांबता, आणखी पैसे उकळण्यासाठी फिर्यादीला हाताने मारहाण करत गाडीतून खाली उतरवले.

त्यानंतर एका आरोपीने फिर्यादीच्या डोक्यात थेट दगड मारून गंभीर दुखापत केली आणि धारदार कोयत्याचा धाक दाखवत जिवे मारण्याची धमकी दिली.

भरचौकात कोयता फिरवून उडवली दहशत

नाही,“ अशा शब्दांत आरडाओरड करत दहशत निर्माण केली. कोयत्याचा नंगानाच सुरू असल्याने फिर्यादीच्या मदतीसाठी धावून आलेले स्थानिक नागरिकही भीतीने पळून गेले.

आरोपी जेरबंद: अरविंद अमरेश कोळी (वय २२ वर्षे, रा. लडकत पेट्रोल पंप, जुना मुंबई-पुणे हायवे, सोमाटणे फाटा, मावळ)

शुभम हनुमंत कोळी (वय २५ वर्षे, रा. सोमाटणे,

मावळ)

तळेगाव दामाडे पोलिसांनी तत्परता दाखवत दोन्ही आरोपींना अटक केली असून, त्यांच्याविरुद्ध भारतीय न्याय संहिता कलम ३०९(६), ३११, १२६(२), ३५१(३), ३(५) सह भारतीय शस्त्र अधिनियम व क्रिमिनल लॉ अमेंडमेंट ॲक्टनुसार गंभीर गुन्हे दाखल केले आहेत. पुढील तपास सहाय्यक पोलीस निरीक्षक गावडे करत आहेत.

दोन वर्षांच्या चिमुरडीवर अत्याचाराचा आरोप; टाकवे बुद्रुकमध्ये संतापाचा उद्रेक! गाव बंद, मूक मोर्चातून नागरिकांचा सवाल ‘चिमुरडीच्या सुरक्षेची जबाबदारी कोणाची?’

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मावळ । प्रतिनिधी

मावळ तालुक्यातील टाकवे बुद्रुक येथे अवघ्या दोन वर्षांच्या चिमुरडीवर लैंगिक अत्याचार झाल्याच्या आरोपाने संपूर्ण परिसर हादरला आहे. या धक्कादायक घटनेनंतर ग्रामस्थांमध्ये तीव्र संतापाची लाट उसळली असून, आरोपीवर कठोरात कठोर कारवाई करण्याची मागणी जोर धरू लागली आहे. चिमुरडीसारख्या निष्पाप बालिकेवर अत्याचार होणे ही केवळ एका कुटुंबाची शोकांतिका नसून, समाजाच्या सुरक्षिततेसमोर उभा राहिलेला गंभीर प्रश्न आहे.

या घटनेच्या निषेधार्थ टाकवे बुद्रुक गावात कडकडीत बंद पाळण्यात आला. त्यानंतर ग्रामस्थांनी खंडोबा चौकातून गरजांसाठी दीर्घकालीन नियोजनाची खरी परीक्षा आता सुरू झाली आहे.

मनात आक्रोश घेऊन नागरिक मोठ्या संख्येने या मोर्चात सहभागी झाले. कोणताही गोधळ न घालता शांततेच्या मार्गाने न्यायाची मागणी करणाऱ्या ग्रामस्थांचा हा मूक आक्रोश प्रशासनाच्या कार्यपद्धतीवरही प्रश्नचिन्ह निर्माण करणारा ठरला. या प्रकरणात ५१ वर्षीय संशयित आरोपीला वडगाव मावळ पोलिसांनी अटक केली आहे. उपलब्ध माहितीनुसार आरोपीचे नाव बाळू नामदेव वाचवले/असावले असे सांगितले जात आहे. प्रकरणाचा तपास सुरू असून, दोष सिद्ध होण्यापूर्वी आरोपीला दोषी ठरवणे टाळणे आवश्यक असले तरी, तपास वेगाने आणि कोणत्याही दबावाशिवाय होण्याची मागणी ग्रामस्थांनी केली आहे.

नागरिकांची मागणी स्पष्ट आहेप्रकरणाचा तपास तातडीने पूर्ण करून खटला फाट

ट्रॅक न्यायालयात चालवावा आणि दोष सिद्ध झाल्यास कायदानुसार कठोरात कठोर शिक्षा व्हावी. त्याचबरोबर पीडित बालिका आणि तिच्या कुटुंबाला तातडीने पोलिस संरक्षण, वैद्यकीय मदत, मानसिक आधार आणि उपलब्ध शासकीय मदत आवश्यक करून घ्यावी, अशीही मागणी करण्यात आली आहे.

या घटनेने पुन्हा एकदा प्रश्न उपस्थित केला आहेलहान मुलींच्या सुरक्षेसाठी असलेल्या यंत्रणा प्रत्यक्षात किती सक्षम आहेत? कायदे कठोर असले तरी त्यांची प्रभावी अंमलबजावणी, तातडीचा तपास आणि पीडितेला न्याय मिळणे आणि कोणत्याही दबावाशिवाय होण्याची मागणी ग्रामस्थांच्या संतापाला न्यायाच्या ठोस कृतीत प्रशासन कसे रूपांतरित करते, याकडे संपूर्ण मावळचे लक्ष लागले आहे.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स अँड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. संपादक - सीमा मस्के (मोकाशे) । कार्यकारी संपादक - सुभाष विलासराव चौर या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायक्षेत्र. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM N.O.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारंश वृत्त

दहीहंडीचा जल्लोष, डीजेचा दणदणाट मात्र काहीसा आटोक्यात! पिंपरीत २५८ मंडळांचा उत्सव; गोविंदा पथकांचे थरार, सिनेतारकांची हजेरी आणि गणेशोत्सवाची रंगीत तालीम

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी । प्रतिनिधी

श्रीकृष्ण जन्माष्टमीनिमित्त उद्योगनगरी पिंपरी-चिंचवडमध्ये शनिवारी (दि. ५) दहीहंडीचा सोहळा मोठ्या उत्साहात पार पडला. शहरातील तब्बल २५८ मंडळांनी दहीहंडीचे आयोजन केल्याने प्रमुख चौक, रस्ते आणि परिसर दिवसभर गर्दीने फुलून गेले. गोविंदा पथकांच्या थरारक कसरती, आकर्षक विद्युत रोषणाई आणि सिनेतारकांच्या उपस्थितीने उत्सवाला चांगलीच रंगत आली. दहीहंडी फोडण्यासाठी मानवी मनोरे रचणाऱ्या गोविंदा पथकांच्या कसरती पाहण्यासाठी नागरिकांनी मोठी गर्दी केली. ढोल-ताशे, संगीत आणि विद्युत रोषणाईमुळे शहरातील वातावरण उत्सवी झाले. मात्र, यंदाच्या दहीहंडीचे एक वैशिष्ट्य ठरले ते म्हणजे कानठक्या बसवणाऱ्या डीजेच्या दगदगाटाला काही प्रमाणात लगाम घालण्यात आल्याचे चित्र दिसून आले. उत्सव म्हणजे उत्साह, पण उत्साहाच्या नावाखाली ध्वनीप्रदूषणाचा अतिरेक कितपत योग्य, हा प्रश्न दरवर्षी उपस्थित होतो. विशेषतः लहान मुले, ज्येष्ठ नागरिक आणि आजारी व्यक्तींना मोठ्या आवाजाचा त्रास सहन करावा लागतो. त्यामुळे डीजेच्या आवाजावर नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयत्नांचे स्वागत होत असले, तरी नियमांची अंमलबजावणी सर्व मंडळांवर समानपणे झाली का, याचीही तपासणी आवश्यक आहे. दहीहंडीतील गर्दी, रस्त्यांशील उत्सवी वातावरण, मंडळांची तयारी आणि प्रशासनासमोरील व्यवस्थापनाचे आव्हान पाहता हा सोहळा आगामी गणेशोत्सवाची जणू रंगीत तालीमच उरला.

डिंभे धरणाचा उजवा कालवा झाडाझुडपांच्या विळख्यात; देखभाल-दुरुस्तीकडे जलसंपदा विभागाचे दुर्लक्ष?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्यातील डिंभे धरणाचा उजवा कालवा सध्या वाढलेल्या झाडेझुडपे, गवत आणि रानटी वनस्पतींच्या विळख्यात सापडला आहे. अनेक ठिकाणी कालव्याच्या दोन्ही बाजूंनी मोठ्या प्रमाणात झाडाझुडपे वाढल्याने कालव्याचे पात्र झाकोळले गेले असून, शेतीसाठी जीवनवाहिनी ठरणाऱ्या या महत्त्वपूर्ण सिंचन व्यवस्थेकडे संबंधित विभागाचे दुर्लक्ष होत असल्याचे चित्र आहे. कालव्याची तातडीने पाहणी करून साफसफाई व आवश्यक दुरुस्तीची कामे हाती घ्यावीत, अशी मागणी परिसरातील शेतकऱ्यांनी केली आहे.

डिंभे धरणाचा उजवा कालवा हा केवळ आंबेगाव तालुक्यापुरता मर्यादित नसून शिरूर, पारनेर,

श्रीगोंदा, कर्जत तसेच नगर जिल्ह्यातील विविध भागांतील शेतीसाठी महत्त्वाचा जलस्रोत आहे. या कालव्याच्या पाण्यावर मोठ्या प्रमाणात शेती क्षेत्र अवलंबून आहे. उंस, कांदा, भाजीपाला, फळबागा तसेच विविध हंगामी पिकांना या पाण्याचा आधार मिळतो. अनेक भागांतील शेतीला बागायती स्वरूप प्राप्त झाले आहे. मात्र, सध्या कालव्याच्या देखभाल-दुरुस्तीअभावी

परिस्थिती चिंताजनक बनली आहे. कालव्याच्या कडेला मोठ्या प्रमाणात वाढलेली झाडे, झुडपे आणि गवतामुळे अनेक ठिकाणी कालवा अक्षरशः दिसनेासा झाला आहे. काही ठिकाणी झाडांच्या फांद्या कालव्याच्या पात्रात झुकल्या आहेत. त्यामुळे भविष्यात कालव्यातून पाणी सोडताना प्रवाहाला अडथळा निर्माण होण्याची शक्यता आहे. पाणी सोडण्यापूर्वीच कालव्याची स्वच्छता झाली

नाही, तर ऐन सिंचनाच्या काळात त्याचा फटका शेतकऱ्यांना बसण्याची भीती आहे. त्यामुळे जलसंपदा विभागाने केवळ कागदपत्री पाहणी न करता प्रत्यक्ष कालव्याची स्थिती तपासून तातडीने कार्यवाही करावी, अशी अपेक्षा शेतकऱ्यांनी व्यक्त केली आहे.

उजव्या कालव्याची नायमित साफसफाई, वाढलेली झाडेझुडपे हटविणे, गाळ काढणे,

कालव्याच्या भिंती व संरक्षक बांधकामांची तपासणी तसेच आवश्यक ठिकाणी दुरुस्ती करणे गरजेचे आहे. सिंचन व्यवस्था ही ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा महत्त्वाचा आधार असताना तिच्या देखभालीकडे दुर्लक्ष झाल्यास भविष्यात पाणीपुरवठ्यावर परिणाम होण्याची शक्यता आहे.

डिंभे धरणाच्या पाण्यावर अवलंबून असलेल्या हजारो शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने उजवा कालवा अत्यंत महत्त्वाचा आहे. त्यामुळे आंबेगाव, शिरूर, पारनेर, श्रीगोंदा, कर्जत आणि नगर परिसरातील शेतकऱ्यांच्या मागणीची तातडीने दखल घेऊन जलसंपदा विभागाने कालव्याची पाहणी करावी, झाडाझुडपे हटवावीत आणि आवश्यक देखभाल-दुरुस्तीची कामे त्वरित पूर्ण करावीत, अशी मागणी होत आहे.

समर्थ शैक्षणिक संकुलात शिक्षक दिन उत्साहात साजरा गुणवत्तापूर्ण शैक्षणिक व संशोधन योगदानाबद्दल प्राध्यापकांचा गौरव

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

जुन्नर : प्रतिनिधी

भारताचे माजी राष्ट्रपती, महान तत्त्वज्ञ व शिक्षणतज्ज्ञ डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांचा जन्मदिन देशभर शिक्षक दिन म्हणून साजरा केला जातो. शिक्षकांच्या ज्ञानदानाच्या कार्याचा गौरव आणि त्यांच्या योगदानाप्रती कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी बेल्ले-बांगरवाडी येथील समर्थ शैक्षणिक संकुलात विविध विभागांच्या वतीने शिक्षक दिन उत्साहपूर्ण वातावरणात साजरा करण्यात आला.

यावेळी विविध महाविद्यालये व शैक्षणिक विभागांमध्ये डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. शिक्षक दिनाचे महत्त्व, शिक्षकांची सामाजिक भूमिका तसेच विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये शिक्षकांचे योगदान यावर मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले.

समर्थ कॉलेज ऑफ कॉम्युटर सायन्स येथे झालेल्या कार्यक्रमाची सुरुवात डॉ. राधाकृष्णन

यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून करण्यात आली. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. उत्तम शेलार, डॉ. लक्ष्मण घोलप, राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी प्रा. दिनेश जाधव, प्रा. कल्याणी शेलार, बी.एससी. आयटी विभागप्रमुख प्रा. विलास गवारी, परीक्षा विभागप्रमुख प्रा. डॉ. प्रणाली साळुंके यांच्यासह विविध विभागांचे विभागप्रमुख, प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते.

गुणवत्तापूर्ण योगदानाबद्दल प्राध्यापकांचा सन्मान शैक्षणिक आणि संशोधन क्षेत्रात उल्लेखनीय योगदान देणाऱ्या प्राध्यापकांचा यावेळी विशेष गौरव करण्यात आला. प्रा. डॉ. हर्षदा मुळे आणि प्रा. डॉ. उद्धव भारती यांनी पीएच. डी. पदवी प्राप्त केल्याबद्दल, तर प्रा. अक्षय वाघ यांनी संशोधनपर शोधनिबंध प्रकाशित केल्याबद्दल त्यांचा सन्मान करण्यात आला.

तसेच उत्कृष्ट राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून प्रा. दिनेश जाधव, उत्कृष्ट विद्यार्थी विकास मंडळ अधिकारी

म्हणून प्रा. गणेश बोरचेट आणि उत्कृष्ट सांस्कृतिक कार्यक्रम अधिकारी म्हणून प्रा. शुभांगी लामखडे यांचा गौरव करण्यात आला.

महाविद्यालयातील विविध विभागांचा १०० टक्के निकाल लागण्यासाठी योगदान देणाऱ्या प्राध्यापकांचाही यावेळी सन्मान करण्यात आला. उपस्थितांनी सर्व सन्मानित प्राध्यापकांचे अभिनंदन करून त्यांच्या पुढील शैक्षणिक व संशोधनात्मक वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

यावेळी मार्गदर्शन करताना प्राचार्य डॉ. उत्तम शेलार यांनी डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या जीवनकार्यावर प्रकाश टाकला. शिक्षक हे केवळ विद्यार्थ्यांना विषयाचे ज्ञान देणारे नसून त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची, विचारांची आणि मूल्यांची जडणघडण करणारे मार्गदर्शक असतात. बदलत्या तंत्रज्ञानाच्या युगात शिक्षकांनी आधुनिक शिक्षणपद्धतींचा स्वीकार करून विद्यार्थ्यांना ज्ञानासोबत कौशल्ये आणि मूल्यांची जोड देणे आवश्यक आहे, असे त्यांनी सांगितले.

सोमेश्वर कारखाना निवडणुकीसाठी एकजुटीने काम करा; सुनेत्रा पवारांचे कार्यकर्त्यांना आवाहन

अधिकृत उमेदवारांच्या पाठीशी ठामपणे उभे राहण्याचे निर्देश; बारामतीतील सहकार क्षेत्रातील राजकीय हालचालींना वेग

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

बारामती : प्रतिनिधी

बारामती तालुक्यातील सोमेश्वर सहकारी साखर कारखान्याच्या आगामी निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर राजकीय हालचालींना वेग आला असून, उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार यांनी कार्यकर्त्यांना निवडणुकीसाठी एकजुटीने काम करण्याचे आवाहन केले आहे. पक्षाने जाहीर केलेल्या अधिकृत उमेदवारांच्या पाठीशी कार्यकर्त्यांनी ठामपणे उभे राहून त्यांना जोरदार पाठिंबा द्यावा,

असे आवाहन त्यांनी केले. सोमेश्वर सहकारी साखर कारखान्याच्या आगामी संचालक मंडळ निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर बारामती परिसरातील सहकार क्षेत्रातील राजकीय समीकरणांकडे सवचि लक्ष लागले आहे. प्रारूप मतदार याद्या प्रसिद्ध झाल्यापासूनच निवडणुकीच्या हालचालींना सुरुवात झाली असून, ऑक्टोबरमध्ये निवडणूक होण्याची शक्यता व्यक्त करण्यात आली आहे.

सुनेत्रा पवार यांनी कार्यकर्त्यांशी संवाद साधताना

कोणतीही निवडणूक केवळ गावकी-भावकीच्या चौकटीत न पाहता संघटनात्मक एकजुटीने लढविण्याची भूमिका मांडली. अजित पवार यांनी उभा केलेला सहकाराचा वारसा आणि सोमेश्वर कारखान्याची प्रगती पुढे नेणे हेच प्रमुख उद्दिष्ट असावे, असे त्यांनी सांगितल्याचे वृत्त आहे.

दरम्यान, आपल्या कार्यालयात कारखाना निवडणुकीसंदर्भात मोठ्या प्रमाणात अर्ज आणि विनंत्या प्राप्त झाल्याचा उल्लेखही करण्यात आला आहे. त्यामुळे उमेदवारीसाठी हस्रुकांची संख्या

जात असल्याने या निवडणुकीकडे केवळ कारखान्याच्या सभासदांचेच नव्हे, तर संपूर्ण बारामतीतील राजकीय वर्तुळाचे लक्ष लागले आहे. आगामी काळात उमेदवारांची निवड, पॅनेलची रचना आणि स्थानिक पातळीवरील गटबाजी यामुळे निवडणुकीचे चित्र अधिक स्पष्ट होण्याची शक्यता आहे.

यापूर्वीही सोमेश्वर कारखान्याच्या संचालक मंडळातील पदांबाबत सुनेत्रा पवार यांच्या भूमिकेला महत्त्व प्राप्त झाले होते. त्यामुळे

ज्यात असल्याने या निवडणुकीकडे केवळ कारखान्याच्या सभासदांचेच नव्हे, तर संपूर्ण बारामतीतील राजकीय वर्तुळाचे लक्ष लागले आहे. आगामी काळात उमेदवारांची निवड, पॅनेलची रचना आणि स्थानिक पातळीवरील गटबाजी यामुळे निवडणुकीचे चित्र अधिक स्पष्ट होण्याची शक्यता आहे.

यापूर्वीही सोमेश्वर कारखान्याच्या संचालक मंडळातील पदांबाबत सुनेत्रा पवार यांच्या भूमिकेला महत्त्व प्राप्त झाले होते. त्यामुळे

आगामी निवडणुकीत त्यांच्या नेतृत्वाखालील पॅनेलची रचना आणि रणनीती काय असेल, याबाबत उत्सुकता निर्माण झाली आहे.

सोमेश्वर कारखाना निवडणुकीच्या निमित्ताने बारामतीतील सहकार क्षेत्रातील राजकीय समीकरणांची पुन्हा एकदा परीक्षा होणार असून, कार्यकर्त्यांची एकजूट आणि अधिकृत उमेदवारांच्या पाठीशी असलेला पाठिंबा हा निवडणुकीतील महत्त्वाचा घटक ठरणार आहे.

आगामी निवडणुकीत त्यांच्या नेतृत्वाखालील पॅनेलची रचना आणि रणनीती काय असेल, याबाबत उत्सुकता निर्माण झाली आहे.

सोमेश्वर कारखाना निवडणुकीच्या निमित्ताने बारामतीतील सहकार क्षेत्रातील राजकीय समीकरणांची पुन्हा एकदा परीक्षा होणार असून, कार्यकर्त्यांची एकजूट आणि अधिकृत उमेदवारांच्या पाठीशी असलेला पाठिंबा हा निवडणुकीतील महत्त्वाचा घटक ठरणार आहे.

साारांश वृत्त

उद्धव ठाकरेंना मोठा धक्का, एकनाथ शिंदेंच्या मंत्रालयाने अधिसूचना काढली

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : वृत्तसंस्था

शिवसेना उद्धव बाळासाहेब ठाकरे पक्षाला मुंबईत मोठा धक्का बसला आहे. पक्षाच्या नगरसेवकांची संख्या घटणार आहे. माजी महापौर आणि ठाकरेंच्या शिवसेनेच्या नेत्या विशाखा राऊत यांचे नगरसेवकपद रद्द होणार आहे. जात प्रमाणपत्र अवैध ठरल्यानंतर त्यांनी हायकोर्टात धाव घेतली होती. मात्र, तेथेही त्यांना दिलासा मिळाला नाही. दरम्यान, शुक्रवारी उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्याकडे असलेल्या नगरविकास विभागाने राऊत यांचे नगरसेवकपद रद्द केल्या संदर्भातील अधिसूचना जारी केली आहे. सोमवारी (ता.७) महापालिकेची सभा होणार आहे. या सभेत राऊत यांचे नगरसेवकपद रद्द झाल्याची औपचारिक घोषणा होण्याची शक्यता आहे.त्यामुळे अनुभवी नगरसेविका महापालिकेत नसणे हा देखील ठाकरेंच्या शिवसेनेसाठी मोठा धक्का असल्याचे मानले जात आहे. पालघर जात पडताळणी समितीने राऊत यांचे जात प्रमाणपत्र अवैध ठरवले होते. त्यानंतर महापालिका प्रशासनाकडून राज्य सरकारशी पत्रव्यवहार करत राऊत यांचे नगरसेवक रद्द करण्याससंदर्भात हालचाली सुरू केल्या होत्या, त्यामुळे राऊत यांनी कोर्टात धाव घेतली होती. मात्र, त्यांना तेथे देखील दिलासा मिळाला नव्हता. ऑपरेशन टायगर अॅक्टिव्ह : उद्धव ठाकरे यांच्या पक्षातील काही नेत्या फोडण्याच्या तयारीत एकनाथ शिंदे असल्याची चर्चा आहे. त्यातच रायगडचे पालकमंत्री भरत गोगावले यांनी ऑपरेशन टायगर अॅक्टिव्ह असल्याचे म्हटले आहे. तर, आम्ही ठाकरेंचा मोठा नेता फोडणार असल्याचे खासदार नरेश म्हस्के यांनी सांगितले आहे.

विद्यार्थ्यांवर लाठ्या, स्वप्नांवर धाव! राहुल गांधींचा मोदी-चौधरींवर हल्लाबोल; ‘तुटलेली हाडं जोडाल, पण उद्ध्वस्त स्वप्नं कशी जोडणार?’

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली/ वृत्तसंस्था

बिहारमधील विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनावर झालेल्या पोलिस कारवाईने पुन्हा एकदा सत्तेच्या कारभारावर गंभीर प्रश्नचिन्ह उभे केले आहे. लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी रविवारी, ६ सप्टेंबर २०२६ रोजी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि बिहारचे मुख्यमंत्री सम्राट चौधरी यांच्यावर जोरदार टीका करत विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनावर झालेल्या कथित पोलिस अत्याचाराचा निषेध केला.

परीक्षा व्यवस्थेतील कथित अनियमिततेविरोधात आवाज उठवणाऱ्या बिहारमधील विद्यार्थी आणि तरुणांची राहुल गांधी यांनी अलीकडे

संधींमध्ये पारदर्शकता असावी, अशी मागणी करणाऱ्या तरुणांवरच जर पोलिस बळाचा वापर होत असेल, तर

स्पर्धात्मक परीक्षांच्या वाढत्या दबावाच्या पार्श्वभूमीवर विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनांकडे केवळ कायदा-सुव्यवस्थेचा प्रश्न म्हणून पाहणे धोकादायक ठरू शकते. तरुणांच्या असंतोषामागील कारणे समजून घेण्याऐवजी दडपशाहीचा मार्ग स्वीकारला जात असल्याचा आरोप विरोधकांकडून केला जात आहे.

बिहारमधील या घटनेने परीक्षा व्यवस्थेतील कथित अनियमितता, विद्यार्थ्यांच्या हक्कांचा प्रश्न आणि पोलिस कारवाईची पद्धत यावर नव्याने राजकीय संघर्ष पेटवला आहे. विद्यार्थ्यांच्या जखमा भरतील; मात्र त्यांच्या भवितव्याबाबत निर्माण झालेला अविश्वास दूर करण्यासाठी सरकारला आता केवळ आश्वासनांपेक्षा ठोस कृती दाखवावी लागणार आहे.

भारतावर आरोप करणाऱ्या युरोपवर ओढवले डिझेल संकट...! रशिया-अमेरिकेने हात वर केले, भारतच मदतीला धावला

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली (विशेष वृत्त)

कडक हिवाळ्याच्या तोंडावर गंभीर उर्जा संकटाच्या उंबरठ्यावर उभा असलेला युरोप सध्या आपल्या डिझेलच्या गरजेसाठी भारतावर मोठ्या प्रमाणावर अवलंबून झाला आहे. रशियामधून होणारा इंधन पुरवठा दीर्घकाळापासून खंडित असून, अमेरिकेकडून युरोपकडे होणाऱ्या डिझेलच्या निर्यातीतही मोठी घट नोंदवली गेली आहे. आंतरराष्ट्रीय उर्जा वित्प्लेषण संस्था ‘व्होर्टेक्स’च्या ताज्या आकडेवारीनुसार, अशा आणीबाणीच्या काळात भारतीय रिफायनरीज युरोपची इंधनाची

तहान भागवण्यात अत्यंत मोलाची भूमिका बजावत आहेत. हाच युरोप भारत रशियाकडून कच्चे तेल खरेदी करत असून युक्रेन युद्धात मदत करत असल्याचा आरोप करत होता. मार्च आणि एप्रिल महिन्यात पश्चिम आशियातील तणावामुळे ‘बाब-अल-मंदेब’ सागरी मार्गावरील व्यापार जवळपास ठप्प झाला होता. मात्र, ऑगस्ट महिन्यात हा मार्ग पूर्वपदावर आला. ऑगस्ट महिन्यात या मार्गाने युरोपकडे जाणाऱ्या जहाजांमधून दररोज सुमारे २,००,००० बरेल डिझेल आणि गॅसऑइलची वाहतूक झाली या एकूण सागरी पुरवठ्यापैकी सुमारे ६० टक्के हिस्सा एकट्या

भारतीय तेल शुद्धीकरण प्रकल्पांमधून निर्यात करण्यात आला आहे. यामुळे युरोपीय इंधन बाजारपेठेत भारताचे स्थान अधिक बळकट झाले आहे. भारत सध्या खनिज तेल शुद्धीकरण क्षेत्रात जागतिक महासत्ता बनला आहे. भारत हा जगातील चौथा सर्वात मोठा रिफायनिंग हब असून देशाची एकूण स्थापित वार्षिक क्षमता सुमारे २९.८१ कोटी टन (२९८.१ दशलक्ष टन) आहे, जी देशाच्या अंतर्गत वापरापेक्षा कितीतरी पटीने अधिक आहे. आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये भारताने सुमारे ६.१५ कोटी टन पेट्रोलियम उत्पादनांची परदेशात निर्यात केली आहे.

टीसीएसचा कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर अब्जावधींचा डाव! तेलंगणात ७०,००० कोटींचे केंद्र; माहिती-तंत्रज्ञानाच्या पारंपरिक व्यवसायापलीकडे मोठी झेप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

टाटा समूहातील टाटा कन्सल्टन्सी सर्व्हिसेसच्या उपकंपनीने कृत्रिम बुद्धिमत्ता क्षेत्रात तब्बल ७.४१ अब्ज डॉलर, म्हणजे सुमारे ७०,००० कोटीपर्यंत गुंतवणूक करण्याची घोषणा केली आहे. तेलंगणातील हैदराबाद येथे तब्बल १ गिगावॉट क्षमतेचे कृत्रिम बुद्धिमत्ता माहिती-केंद्र संचालित करण्यात येणार असून, हा भारतातील सर्वात मोठ्या कृत्रिम बुद्धिमत्ता पायाभूत सुविधा प्रकल्पांपैकी एक ठरण्याची शक्यता आहे.

५ सप्टेंबर २०२६ रोजी

जाहीर करण्यात आलेल्या या प्रकल्पासाठी टीसीएसची उपकंपनी हायपरक्वॉल्टने हैदराबादमध्ये २६४ एकर जमीन निश्चित केली आहे, संपूर्ण प्रकल्प एकाच वेळी उभारला जाणार असून विविध टप्प्यांमध्ये त्याची उभारणी केली जाणार आहे.

हे संकुल विशेषतः कृत्रिम बुद्धिमत्ता कंपन्या आणि अतिविशाल संगणकीय सेवा पुरवठादारांसाठी विकसित केले जाणार आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता प्रणालींचे प्रशिक्षण आणि प्रत्यक्ष वापरासाठी आवश्यक असलेल्या उच्च क्षमतेच्या संगणकीय उपकरणांसाठी, विशेषतः

ग्राफिक्स प्रक्रिया यंत्रणांच्या मोठ्या प्रमाणावरील वापरासाठी, या केंद्रात सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जाणार आहेत. टीसीएसचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी के. कृथिवासन यांनी हैदराबादमध्ये आवश्यक प्रमाणात विस्ताराची क्षमता, कुशल मनुष्यबळ आणि मजबूत तंत्रज्ञान परिसंस्था उपलब्ध असल्याचे म्हटले आहे. जागतिक ग्राहकांच्या वाढत्या कृत्रिम बुद्धिमत्ता गरजा पूर्ण करण्यासाठी हा प्रकल्प महत्वाचा ठरणार असल्याचा कंपनीचा दावा आहे. मात्र या घोषणेचा अर्थ केवळ एका नव्या माहिती-केंद्राच्या उभारणीपुरता मर्यादित

नाही. पारंपरिक माहिती-तंत्रज्ञान सेवा व्यवसायातून पुढे जात कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या पायाभूत सुविधांमध्ये थेट मोठी गुंतवणूक करण्याची टीसीएसची ही रणनीती आहे. विशेष म्हणजे, काही दिवसांपूर्वीच टीसीएसने पोर्शे एजीवी वाहन क्षेत्रातील सल्लागार आणि तंत्रज्ञानविषयक उपकंपनी एमएचपी खरेदी करण्याचा करार केला आहे. त्यामुळे एकीकडे जागतिक तंत्रज्ञान सेवा विस्तार आणि दुसरीकडे कृत्रिम बुद्धिमत्ता पायाभूत सुविधांमध्ये हजारो कोटींची गुंतवणूक अशा दुहेरी आघाडीवर टीसीएसची वाटचाल सुरू झाली आहे.

केरळच्या पराभवानंतर माकपला जाग! ‘संसदीय विकृती’, जनतेपासून दुरावा अन् सामूहिक नेतृत्वाचा अभाव उघड

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

केरळ विधानसभा निवडणुकीतील पराभवानंतर भारतीय कम्युनिस्ट पक्ष (माक्सवादी) अर्थात माकपसमोर अखेर आत्मपरीक्षणाची वेळ आली आहे. पक्षाचे सरचिटणीस एम. ए. बेबी यांनी ६ सप्टेंबर २०२६ रोजी नवी दिल्ली येथे दोन दिवसीय केंद्रीय नेतृत्वाच्या बैठकीनंतर

पक्षाच्या कामकाजातील तीन गंभीर त्रुटी स्पष्ट केल्या. ‘संसदीय विकृती’, जनतेशी थेट जोडणाऱ्या ‘जनआधारित कार्यपद्धती’ची प्रभावी अंमलबजावणी न होणे आणि सामूहिक पद्धतीने पक्ष चालविण्यात आलेली कमतरता या तीन बाबींना पक्षाने प्रमुख उणिवा म्हणून मान्य केले आहे.

केरळ हा माकपच्या राजकीय अस्तित्वाचा महत्वाचा आधार राहिला

आहे. मात्र याच राज्यात झालेल्या पराभवाने पक्षाच्या संघटनात्मक आणि राजकीय वाटचालीवर गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण केले आहे. जनतेच्या प्रश्नांवर रस्त्यावर उतरून संघर्ष करणाऱ्या पक्षालाच जर जनतेपासून दुरावल्याची कबुली घावी लागत असेल, तर हा पक्षासाठी मोठा राजकीय धक्का मानला जात आहे.

विशेष म्हणजे, ‘संसदीय

विकृती’ हा शब्द पक्षाने स्वतःच वापरल्याने सत्तेच्या राजकारणात अडकलेल्या कार्यपद्धतीवर अप्रत्यक्षपणे शिक्षामोर्तब झाले आहे. निवडणुका, सत्ताकारण आणि पक्षसंघटना यांच्यातील संतुलन ढासळल्याचे संकेत या आत्मपरीक्षणातून मिळत आहेत.

पक्षाच्या केंद्रीय नेतृत्वाने आता देशभर टप्प्याटप्प्याने ‘दुरुस्ती अभियान’ राबविण्याचा

निर्णय घेतला आहे. राज्यनिहाय चर्चा, संघटनात्मक आढावा आणि कार्यपद्धतीतील बदल यावर भर दिला जाणार आहे.

मात्र या सगळ्याचा परिणाम केवळ बैठका, ठराव आणि कागदी आत्मपरीक्षणापुरता मर्यादित राहना कामा नये. जनतेच्या प्रत्यक्ष प्रश्नांमध्ये पुन्हा सक्रिय सहभाग, तळागाळातील कार्यकर्त्यांशी मजबूत नाते आणि सामूहिक

नेतृत्वाची पुनर्बांधणी या दिशेने ठोस पावले उचलणे माकपसाठी आता अपरिहार्य बनले आहे. केरळच्या पराभवाने दिलेला धक्का पक्षासाठी केवळ निवडणुकीतील अपयश राहिलेला नाही; तो संघटनात्मक पुनर्बांधणीचा कठीण इशारा ठरला आहे. हवे असल्यास याच बातमीला आणखी आक्रमक, उपरोधिक आणि राजकीय टीकात्मक शैलीत ही रूप देता येईल.

दिल्लीत पाच मजली इमारत कोसळली; सहा जणांची सुखरूप सुटका, तळघरातील दुरुस्तीचे काम सुरू असताना दुर्घटना

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

राजधानी दिल्लीत रविवारी एका इमारतीचा काही भाग कोसळून मोठी दुर्घटना घडली. दक्षिण-पश्चिम दिल्ली परिसरात घडलेल्या या घटनेनंतर बचाव पथकांनी तातडीने मदतकार्य सुरू केले. आतापर्यंत सहा जणांची सुखरूप सुटका करण्यात आल्याची माहिती पोलिसांच्या हवाल्याने वृत्तसंस्था एएनआयने दिली आहे.

ही इमारत पाहुण्यांच्या

निवासासाठी वापरली जात होती. इमारतीला तळघरासह वरचे पाच मजले होते. दुर्घटनेच्या वेळी इमारतीच्या तळघरात दुरुस्तीचे काम सुरू असल्याची प्राथमिक माहिती समोर आली आहे. दुरुस्तीचे काम सुरू असतानाच अचानक इमारत कोसळल्याने परिसरात एकच खळबळ उडाली.

घटनेची माहिती मिळताच पोलिस आणि बचाव पथके घटनास्थळी दाखल झाली. दिगाऱ्याखाली आणखी कोणी अडकले आहे का,

याचा शोध घेण्यासाठी बचावकार्य सुरू करण्यात आले. आतापर्यंत सहा जणांना बाहेर काढण्यात आले असले तरी दुर्घटनेच्या वेळी इमारतीत नेमके किती लोक उपस्थित होते, याची तातडीने स्पष्ट माहिती मिळालेली नव्हती.

दुर्घटनेचे नेमके कारण अद्याप स्पष्ट झालेले नाही. मात्र तळघरात दुरुस्तीचे काम सुरू असल्याने इमारतीच्या संरचनात्मक सुरक्षिततेवर त्याचा काही परिणाम झाला होता का, याची तपासणी

केली जाण्याची शक्यता आहे. पोलिसांकडून परिसराची पाहणी आणि बचावकार्य सुरू असून, इमारतीतील संभाव्य रहिवासी किंवा कामगारांची माहिती गोळा केली जात आहे. दिगाऱ्याखाली कोणी अडकले आहे का, याची खात्री करण्यासाठी बचाव पथकांकडून तपासणी सुरू आहे.

या दुर्घटनेनंतर राजधानीतील जुन्या आणि दुरुस्ती सुरू असलेल्या इमारतींच्या सुरक्षिततेचा मुद्दा पुन्हा ऐरणीवर आला आहे.

‘जनधन’चा मोठा दावा, पण प्रत्येक चौथे खाते निष्क्रिय! ५.७२ कोटी खात्यांत शून्य शिल्लक; आर्थिक समावेशनाच्या दात्यांना आरटीआयचा धक्का

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

प्रधानमंत्री जनधन योजनेच्या माध्यमातून देशातील प्रत्येक नागरिकाला बँकिंग व्यवस्थेशी जोडल्याचा केंद्र सरकारचा मोठा दावा केला जातो. मात्र माहितीच्या अधिकारातून समोर आलेली आकडेवारी या दाव्याच्या तळाशी असलेले वेगळे वास्तव दाखवते. १२ ऑगस्ट २०२६ पर्यंत देशात जनधन योजनेअंतर्गत ९९ कोटीहून अधिक खाती होती; मात्र त्यापैकी जवळपास प्रत्येक चौथे खाते निष्क्रिय असल्याची धक्कादायक

माहिती समोर आली आहे. माहितीच्या अधिकारांतर्गत मिळालेल्या माहितीनुसार, जनधन योजनेतील तब्बल ५.७२ कोटी खात्यांमध्ये एकही रुपया शिल्लक नव्हता. दुसरीकडे, या योजनेअंतर्गत असलेल्या ५९ कोटीहून अधिक खात्यांमध्ये एकत्रितपणे ३.१५ लाख कोटी रुपयांपेक्षा अधिक रक्कम जमा होती.

सरकारकडून जनधन योजना ही आर्थिक समावेशनाची ऐतिहासिक मोहीम म्हणून मांडली जाते. गरीब, ग्रामीण भागातील नागरिक, महिला आणि बँकिंग व्यवस्थेबाहेर

असलेल्या वर्गाला औपचारिक आर्थिक व्यवस्थेत आणणे हा या योजनेचा प्रमुख उद्देश होता. खाते उघडणे, थेट लाभ हस्तांतरण, अनुदाने आणि सरकारी योजनांचा पैसा थेट लाभार्थ्यांच्या खात्यात पोहोचविणे यासाठी जनधन खात्यांना महत्त्व देण्यात आले.

मात्र खाते उघडले जाणे आणि ते प्रत्यक्ष व्यवहारात वापरले जाणे या दोन पूर्णपणे वेगळ्या गोष्टी आहेत. प्रत्येक चौथे खाते निष्क्रिय असल्याचे समोर येत असल्याने केवळ खात्यांची संख्या वाढवून आर्थिक समावेशन साध्य झाल्याचा

दावा कितपत योग्य आहे, हा मुद्दा पुन्हा ऐरणीवर आला आहे.

शून्य शिल्लक असलेल्या ५.७२ कोटी खात्यांची संख्या विशेष चिंतेची बाब आहे. एखाद्या व्यक्तीचे बँक खाते असले तरी त्यात नियमित व्यवहार होत नसतील, सरकारी

मदत किंवा उत्पन्न जमा होत नसेल आणि बचतीची क्षमता नसेल, तर केवळ खाते उघडल्याने त्या व्यक्तीचे आर्थिक सक्षमीकरण झाले असे मानता येत नाही.

यामागे अनेक कारणे असू शकतात. ग्रामीण आणि दुर्गम

भागातील बँकिंग सुविधांचा अभाव, नियमित उत्पन्न नसणे, स्थलांतर, बँक शाखांपर्यंत पोहोचण्यातील अडचणी, आर्थिक साक्षरतेचा अभाव तसेच एकापेक्षा अधिक खाती असणे यामुळे काही खाती निष्क्रिय राहू शकतात.

तरीही हा आकडा सरकारसाठी गंभीर इशारा आहे. कारण जनधन योजनेची खरी परीक्षा खाते उघडण्याच्या संख्येत नाही, तर त्या खात्यांमधून किती नागरिक प्रत्यक्ष आर्थिक व्यवहार करतात, बचत करतात आणि सरकारी योजनांचा लाभ घेतात यात आहे.

५९ कोटी खात्यांचा आकडा सरकारच्या यशाची जाहिरात ठरू शकतो; पण ५.७२ कोटी शून्य-शिल्लक खाती आणि प्रत्येक चौथे निष्क्रिय खाते या योजनेच्या अंमलबजावणीतील उणीवा उघड करणारी आकडेवारी ठरत आहे.

आर्थिक समावेशनाच्या नावाखाली आकडे फुगवण्यापेक्षा निष्क्रिय खात्यांचे वास्तव समजून घेणे, नागरिकांच्या उत्पन्नाची क्षमता वाढवणे आणि बँकिंग व्यवस्था तळागाळापर्यंत प्रभावीपणे पोहोचवणे हीच आता खरी कसोटी आहे.

